

## Hallintovaliokunta

**Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä annetun direktiivin 2003/98/EY muuttamisesta (julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäyttö)**

Suurelle valiokunnalle

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä annetun direktiivin 2003/98/EY muuttamisesta (julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäyttö) (U 35/2018 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

#### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Maarit Huotari, valtiovarainministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- tietosuojavaltuutetun toimisto

### VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

#### *Ehdotus*

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/98/EY julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä ("PSI-direktiivi", engl. *Public Sector Information*) annettiin 17 päivänä marraskuuta vuonna 2003. Direktiivin tavoitteena on helpottaa julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäyttöä unionin alueella yhdenmukaistamalla uudelleenkäytön perusedellytykset ja poistamalla suurimmat esteet, jotka häiritsevät julkisten tietojen uudelleenkäyttöä sisämark-

## **Valiokunnan lausunto HaVL 19/2018 vp**

kinoilla. Näin vahvistetaan myös EU:n datataloutta. Direktiivissä on säännöksiä, jotka koskevat syrjimättömyyttä, maksuja, yksinoikeusjärjestelyjä, avoimuutta, lupia ja käytännön keinoja helpottaa julkisen sektorin tietoaineistojen löytymistä ja uudelleenkäyttöä. Direktiivi ei koske tekijänoikeuden alaista materiaalia.

Direktiiviä 2003/98/EY muutettiin heinäkuussa 2013 direktiivillä 2013/37/EU, jonka tarkoituksena on saattaa joitain uusia julkisen sektorin hallussa olevia tietokokonaisuuksia uudelleenkäyttäväksi sekä tarkentaa tietojen esitysmuotoja ja hinnoittelua. Keskeinen muutos oli direktiivin soveltamisalan laajeneminen museoihin, kirjastoihin sekä arkistoihin.

Direktiivin 13 artiklan mukaisesti direktiivin täytäntöönpanoa tulee tarkastella uudelleen ennen 18 päivää heinäkuuta vuonna 2018. Komissio toteutti arvioinnin, jonka pohjalta julkaistiin asiakirja SWD(2018) 145. Siinä todetaan, että direktiivin tehokkaassa, tuloksellisessa ja asianmukaisessa toimeenpanossa on saavutettu keskeisiä politiikkatavoitteita, jotka vaikuttavat digitaalisiin tietoaineistoihin sisämarkkinoilla. Osa toimenpiteistä on kuitenkin osoittautunut riittämättömiksi julkisen hallinnon tietojen potentiaalin hyödyntämisessä ja komissio esittää direktiivin uudistamista.

Komissio antoi ehdotuksen julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäyttöä koskevan direktiivin 2013/37/EU uudelleentarkastelusta 25.4.2018 (COM/2018/234) osana Kohti yhteistä eurooppalaista data-aluetta -tiedonantoa. Direktiivin soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi uusiin tietoaineistoihin sekä toimijoihin asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Aloite on osa eurooppalaisen datavetoisen talouden kehittämisen toimenpiteitä Digitaalisten sisämarkkinoiden strategian täytäntöönpanon väliarvioinnin (COM(2017) 228) mukaisesti.

### ***Valtioneuvoston kanta***

Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäyttöä koskevan direktiivin muuttamisesta lähtökohtaisesti kannatettavana. Direktiivin soveltamisalaa ja tarkoituksenmukaisuutta sekä sen mahdollisia taloudellisia vaikutuksia tulee kuitenkin selvittää tarkemmin. Nyt esitetyillä muutoksilla saattaa olla julkisen hallinnon toimintaan kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia riippuen lopullisen soveltamisalan laajuudesta.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti myös julkisten yritysten yleishyödyllistä tietoa koskevaan aloitteeseen. Direktiivin muotoilua tulisi kuitenkin siltä osin selvittää tarkemmin, sillä säännökset ovat toistaiseksi osin tulkinnanvaraisia. Valtioneuvosto katsoo, että sääntelyssä tulisi pyrkiä eri toimijoiden tasapuoliseen kohteluun ja markkinoiden kilpailuneutraaliteetin säilyttämiseen pitäen kuitenkin kiinni tavoitteesta edistää yhteiskunnallisesti merkittävän tiedon saatavuutta.

Direktiiviehdotuksen artiklan 10 viittaukset kansallisiin politiikkatoimiin tutkimustiedon saatavuuden edistämiseksi ovat yhdenmukaisia kansallisen valmistelun kanssa ja valtioneuvosto pitää niitä kannatettavina.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että komission direktiiviehdotus sisältää edellä kuvattuja tulkinnanvaraisia kohtia ja muotoiluja. Jatkovalmistelussa olisi selkeytettävä erityisesti direktiivin soveltamisalaa, julkisten yritysten velvollisuuksia koskevia säännöksiä, delegoitujen

## **Valiokunnan lausunto HaVL 19/2018 vp**

asetusten luonnetta minimiharmonisointina sekä direktiivin suhdetta muuhun EU-tasoiseen sääntelyyn. Direktiivissä on myös säilytetty hieman vanhentunut asiakirja-käsite, jonka rinnalla nykyään olisi parempi puhua myös tiedosta.

Direktiivi edistää julkisen tiedon hyödyntämistä Euroopan laajuisesti ja poistaa esteitä, joihin voimassa oleva direktiivi ei ole riittävästi vaikuttanut. Tavoitteet paremmista palveluista ja tiedoista sekä tiedon vapaasta liikkuvuudesta ovat kannatettavia. Suomen kansalliset julkisen tiedon saatavuutta koskevat tavoitteet ovat samansuuntaisia direktiiviehdotuksen kanssa.

### **VALIOKUNNAN PERUSTELUT**

Vuonna 2003 julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä annetun ns. PSI-direktiivin (2003/98/EY) tavoitteena on yhdenmukaistaa tietojen uudelleenkäytön perusedellytykset ja poistaa suurimmat julkisten tietojen uudelleenkäyttöä sisämarkkinoilla haittaavat esteet. Direktiivillä on otettu käyttöön säännöksiä, jotka koskevat syrjimättömyyttä, maksuja, yksinoikeusjärjestelyjä, avoimuutta, lupia sekä käytännön välineitä, joilla helpotetaan julkisen sektorin tiedon löytämistä ja uudelleenkäyttöä. Direktiivi ei koske tekijänoikeuden alaista materiaalia. Direktiiviä on muutettu vuonna 2013, jolloin sen soveltamisalaa laajennettiin museoihin, kirjastoihin ja arkistoihin.

PSI-direktiivin peruseräpäätteenä on, että kaikki julkisen sektorin hallussa oleva tieto, johon ei nimellisesti sovelleta direktiiviin sisältyviä poikkeuksia, on uudelleenkäytettävissä kaupallisiin ja ei-kaupallisiin tarkoituksiin. Valiokunta toteaa selvyyden vuoksi, että direktiiviä ei sovelleta esimerkiksi kansallisen turvallisuuden suojaamiseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyviin asiakirjoihin eikä asiakirjoihin, jotka eivät ole saatavilla tai joiden saatavuutta on rajoitettu henkilötietojen suojaamiseksi.

Direktiivin täytäntöönpanon arvioinnissa on todettu, että direktiivin tehokkaassa, tuloksellisessa ja asianmukaisessa toimeenpanossa on saavutettu digitaalisiin tietoaaineistoihin sisämarkkinoilla vaikuttavia keskeisiä politiikkatavoitteita. Osa toimenpiteistä on kuitenkin osoittautunut riittämättömiksi. Nyt käsiteltävänä olevassa komission ehdotuksessa direktiivin soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi uusiin tietoaaineistoihin ja toimijoihin.

Tarkoituksena on, että direktiivi koskee jatkossa myös esimerkiksi ns. dynaamista eli jatkuvasti muuttuvaa tietoa (esim. säätiedot). Soveltamisalaa laajennetaan liikenteen sekä vesi- ja energiahuollon liiketoiminnan tuottamaan yleishyödylliseen tietoon. Viimeksi mainituilta osin direktiivi koskee kuitenkin vain julkisen hallinnon omistamia tai sen ohjaamia yrityksiä. Lisäksi komissiolle annetaan ehdotuksessa delegoitu toimivalta laatia lista keskeisistä huomattavan jalostusarvon tietoaaineistoista, joiden tulee olla maksutta saatavilla kaikissa jäsenvaltioissa. Tällainen menettely on käytössä nykyisin paikkatietoinfrastruktuurin osalta (ns. INSPIRE-direktiivi).

Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin ehdotusta ja sen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina. Saadun selvityksen perusteella ehdotus tukee julkisen ja yksityisen sektorin tiedon saatavuuden edistämistä yhteisillä pelisäännöillä. Parhaat innovaatiot, uudenlainen liiketoiminta ja uu-

## **Valiokunnan lausunto HaVL 19/2018 vp**

det palvelut syntyvät tietoja yhdistämällä. Esimerkiksi tekoälyn kehittämiseen ja käyttämiseen tarvitaan laajoja data-aineistoja yli sektorirajojen.

Valiokunta pitää kuitenkin välttämättömänä, että ehdotuksen vielä tulkinnanvaraisia säännöksiä selkeytetään jatkovalmistelussa. Lisäksi ehdotuksen tarkoituksenmukaisuutta ja vaikutuksia on syytä selvittää huolellisesti ennen lopullista kannanmuodostusta. Ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia ja vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön ei voida ehdotuksen perusteella vielä riittävän tarkasti arvioida.

Valiokunta toteaa, että merkittävä osa julkisista tietovarannoista sisältää henkilötietoja. Direktiiviehdotuksen henkilötietojen suojaa koskeva kohta on saadun selvityksen mukaan vaikeaselkoinen. Säännös liittyy EU:n yleiseen tietosuojasetukseen (2016/679), jota on alettu soveltaa 25.5.2018. Valiokunta korostaa toimialansa huomioon ottaen, että erityisesti henkilötietojen suojan ja käsillä olevan ehdotuksen yhteensovittamista on vielä ehdotuksen jatkokäsittelyssä selvitettävä tarkemmin.

### **VALIOKUNNAN LAUSUNTO**

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.*

Helsingissä 26.6.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk  
jäsen Anders Adlercreutz r  
jäsen Pertti Hakanen kesk  
jäsen Kari Kulmala sin  
jäsen Antti Kurvinen kesk  
jäsen Sirpa Paatero sd  
jäsen Juha Pylväs kesk  
jäsen Joonas Räsänen sd  
jäsen Matti Semi vas  
jäsen Mari-Leena Talvitie kok  
jäsen Tapani Tölli kesk  
varajäsen Ilkka Kantola sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Henri Helo